

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko:

Dr Marcin Orzechowski
Instytut Politologii i Europeistyki
Wydział Humanistyczny
Uniwersytet Szczeciński

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne z podaniem miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

Po ukończeniu w 1995 roku I Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego w Częstochowie rozpocząłem studia na kierunku Politologia na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Studia te ukończyłem z wynikiem bardzo dobrym w 1995 roku (praca magisterska *Rola Rosji w postzimnowojennej Europie* – promotor dr hab. Prof. UMCS Andrzej Czarnocki, recenzent prof. zw. dr hab. Marek Pietraś). W 2001 roku zostałem stypendystą Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów w Lublinie i rozpocząłem studia doktoranckie na Wydziale Politologii UMCS. Rozprawę doktorską zatytułowaną *Strategie polityczne Federacji Rosyjskiej wobec państw obszaru*

Europy Wschodniej obroniłem na Wydziale Politologii UMCS 2 grudnia 2005 roku. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. zw. dr hab. Marek Pietras, zaś recenzentami prof. dr hab. Teresa Łoś-Nowak (Uniwersytet Wrocławski) i dr hab. Andrzej Czarnocki (UMCS). Posiadam stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych

Od 1 października 2006 roku do chwili obecnej jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego. Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego pozostaje moim podstawowym miejscem pracy w rozumieniu przepisów prawa o szkolnictwie wyższym.

W latach 2007-2010 byłem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Wydział w Szczecinie, a w latach 2006-2007 na stanowisku adiunkta w Szczecińskiej Szkole Wyższej Collegium Balticum. W obydwu przypadkach były to moje dodatkowe miejsca pracy.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

a. tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

Marcin Orzechowski, *Od realnego pragmatyzmu do neoimperialnego ekspansjonizmu. Ewolucja strategii politycznej Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Humanistycznego US „Minerwa”, Szczecin 2015, ss. 327. ISBN 978-83-64277-35-1. Recenzenci: Prof. zw. dr hab. Wiesław Wróblewski (Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych w Warszawie), Prof. dr hab. Leonid Szklyar (Instytut Badań Politycznych i Etnonarodowych, Narodowa Akademia Nauk Ukrainy, Kijów, Ukraina)

b. omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

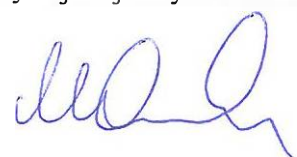
Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce skoncentrowałem swoją aktywność naukową na wielopłaszczyznowej analizie stosunków

dwustronnych Federacji Rosyjskiej i Ukrainy. Wynikało to z chęci kontynuowania problematyki badawczej poruszanej w rozprawie doktorskiej oraz dynamiki rozwoju relacji dwustronnych tych państw. Wydawało się, że po pomarańczowej rewolucji stosunki rosyjsko-ukraińskie wejdą na nowy poziom. Bardzo szybko okazało się jednak, że Rosja nie zrezygnuje z asymetrycznego charakteru wzajemnych relacji, i wykorzysta każdą nadarżającą się okazję aby narzucać Ukrainie sposoby prowadzenia polityki, zarówno wewnętrznej, jak i zagranicznej. Dynamiczny charakter stosunków Federacji Rosyjskiej i Ukrainy skłonił mnie do podjęcia wyzwania badawczego, którego efektem finalnym stała się wzmiankowana wyżej monografia. Głównym celem badawczym była kompleksowa i wielopłaszczyznowa analiza strategii politycznej Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy.

Pojęcie strategii, zyskało zupełnie nowe znaczenie na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Zachodzące przemiany polityczno – społeczne w Europie i na świecie wymusiły pojawienie się nowych form współpracy państw na arenie międzynarodowej. Niezwykle ciekawym przykładem analizy naukowej stał się obszar wschodniej części kontynentu europejskiego, gdzie dokonał się rozpad światowego mocarstwa, jakim bez wątpienia był Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich. Proces ten wpłynął, po pierwsze, na odejście od systemu bipolarnego w stosunkach międzynarodowych a, po drugie, na pojawienie się zupełnie nowych podmiotów na arenie międzynarodowej. Państwa te zmieniły układ geopolityczny w Europie a ponadto doprowadziły do stworzenia przez Rosję nowych koncepcji strategicznych odnoszących się do całego obszaru poradzieckiego.

Strategia polityczna może być zdefiniowana jako „sztuka osiągnięcia zamierzonego celu”, na którą składa się wiele cech i elementów. Jest ona hierarchicznie uporządkowaną strukturą celów, pozostającą w relacji do posiadanych zasobów, instrumentów i metod ich osiągnięcia, wykorzystującą określone środki, jak i je organizującą. Strategię traktowano również jako system wiedzy i rozumowania niezbędny dla przywódców państw, mężów stanu, dyplomatów i osób zajmujących się analizowaniem zjawisk oraz ich uwarunkowań w przestrzeni polityczno-społecznej, ze względu na okoliczności jakie mogą pojawić się zarówno w krótszej, jak i dłuższej perspektywie czasowej. W nauce o stosunkach międzynarodowych strategia polityczna jest coraz częściej analizowana jako pomiar i wykorzystywanie wszelkich możliwych środków dostępnych państwu, aby zapewnić powodzenie wszystkich zaplanowanych na przyszłość interesów i przynieść korzyści zarówno na poziomie narodowym, ponadnarodowym, jaki międzynarodowym.

Pojęcie strategii politycznej jest zjawiskiem nierozłącznie związanym z procesem decyzyjnym. Samo kształtowanie się strategii na poziomie koncepcyjnym jest jednym z kilku

elementów charakterystycznych dla działania podmiotów podejmujących decyzje polityczne. Strategia i jej konsekwencje to nic innego jak proces decyzyjny, podjęcie decyzja i wreszcie implementacja polityczna. Mamy zatem do czynienia ze wszystkimi elementami charakterystycznymi dla wspomnianej wcześniej, politologicznej analizy decyzyjnej.

Badania przeprowadzone na użytek powstania wskazanego w autoreferacie osiągnięcia naukowego mają służyć spojrzeniu na relacje rosyjsko-ukraińskie poprzez pryzmat strategii jako sztuki prowadzenia działań w oparciu o tworzone koncepcje. Podejście to zostało odzwierciedlone w strukturze monografii. Proces ten podporządkowano celowi nadrzędnemu, jakim jest realizacja strategii optymalnej z punktu widzenia podmiotu polityki zagranicznej w stosunku do innego państwa lub grupy państw. Wyodrębnienie poziomu analizy jest konsekwencją założeń ontologicznych odnośnie przedmiotu badań i wykracza poza prosty dychotomiczny poziom analizy obejmujący po pierwsze państwo jako główny ośrodek decyzyjny i najważniejszego uczestnika stosunków międzynarodowych oraz po drugie, cały system stosunków międzynarodowych. Poziom analizy jest funkcją agregacji i dezagregacji wyboru przedmiotu badania, gdzie można wybierać między analizą na poziomie państwa, stosunków bilateralnych, koalicji państw i sojuszy stosunków multilateralnych.

W monografii poddano weryfikacji cztery hipotezy badawcze. Hipoteza pierwsza stanowi, iż strategia polityczna Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy wykazuje stałe tendencje do okresowego przybierania agresywniejszego charakteru. Od momentu nawiązania stosunków wzajemnych Federacji Rosyjskiej i Ukrainy, jako dwóch suwerennych podmiotów stosunków międzynarodowych, możemy wyróżnić okresy, kiedy Rosja prowadzi zdecydowanie bardziej agresywną i konfrontacyjną politykę w stosunku do swego sąsiada. W wyniku przeprowadzonej analizy, hipoteza ta została zweryfikowana pozytywnie. Zasadne zatem, było odniesienie w pierwszym rozdziale do racjonalnego poziomu podejmowania decyzji politycznych, w szczególności teorii gier. Dopóki przy władzy pozostanie Władimir Putin, w dalszym ciągu, w działaniach Rosji wobec państw obszaru poradzieckiego, w tym Ukrainy, będzie przeważało stosowanie strategii wynikającej w głównej mierze z nieufności do przeciwnika, oraz opartej przede wszystkim na maksymalnym zabezpieczeniu realizacji własnych interesów kosztem drugiej strony. Strategia ta, ma wzmacniać wizerunek Federacji Rosyjskiej na arenie międzynarodowej, jako państwa, z którym należy się liczyć. Z drugiej jednak strony Rosja jest postrzegana, jako państwo nieobliczalne, które, w przypadku forsowania polityki neoimperialnej, może przyczynić się do naruszenia stabilności nie tylko na obszarze Europy Wschodniej ale *de facto* na całym terytorium poradzieckim. Włączenie Krymu w skład Federacji Rosyjskiej oraz zastosowanie elementów wojny hybrydowej w

Donbasie są przykładem odradzającego się wariantu neoimperialnego w polityce Rosji. Są to działania mające na celu dekonstrukcję państwowości Ukrainy.

Hipoteza druga stanowi, iż istnieje wyraźna rozbieżność pomiędzy treścią dokumentów podpisywanych przez oba państwa na przestrzeni lat, a realnymi działaniami podejmowanymi w stosunkach rosyjsko-ukraińskich. Analizie treści oficjalnych dokumentów poświęcony został rozdział trzeci monografii. Na podstawie przeprowadzonej analizy hipoteza ta została potwierdzona. Rzeczywiste zamierzenia były dość często ukrywane przez Federację Rosyjską a pojęcia „strategicznego partnerstwa” i „dobrosąsiedzkich stosunków” w wielu przypadkach nie mają pokrycia w praktyce.

Hipoteza trzecia stanowi, iż ewolucja strategii politycznej Rosji w kierunku neoimperialnego ekspansjonizmu odbywa się na kilku płaszczyznach:

- a) politycznej – wsparcie udzielane prorosyjskim organizacjom politycznym i społecznym działającym na Ukrainie, poprzez zaangażowanie technologów politycznych i innych specjalistów z marketingu politycznego oraz Public Relations
- b) militarnej – aktywność nieoznakowanych formacji zbrojnych wspierających w działaniach militarnych prorosyjskich separatystów na Krymie oraz w Donbasie w walkach z oddziałami armii ukraińskiej
- c) energetycznej – stosowanie strategii tzw. bicia gazowego polegającej na podnoszeniu cen surowców energetycznych, kupowaniu bądź przejmowaniu w ramach zadłużenia ukraińskiej infrastruktury przesyłowej, jak również okresowym wstrzymywaniu dostaw surowcowych co opóźniało transfer gazu ziemnego z Ukrainy do państw Europy Środkowej i Zachodniej

Ta hipoteza również została zweryfikowana pozytywnie. Zarówno na płaszczyźnie politycznej, militarnej, jak i energetycznej owa ewolucja była i pozostaje procesem zachodzącym z różną intensywnością w sposób ciągły, niezmienny. Modyfikacji ulegają niekiedy poszczególne instrumenty nacisku (monitoring polityczny, bicz gazowy, elementy wojny informacyjnej, czy też działania *stricte* militarne) stosowane przez Rosję, niemniej jednak są one nieodłącznym elementem kształtującym stosunki rosyjsko-ukraińskie.

Hipoteza czwarta, zakładająca, że w interesie Federacji Rosyjskiej leży dekonstrukcja państwowości Ukrainy, co w perspektywie może doprowadzić do reintegracji obszaru postradzieckiego, również została zweryfikowana pozytywnie. Zaangażowanie w proces federalizacji Donbasu wynikało nie tylko z potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa ludności rosyjskojęzycznej zamieszkującej ten obszar ale był kolejnym, po aneksji Krymu działaniem

ilustrującym potrzebę odrodzenia się Rosji jako mocarstwa. Wnioski z przeprowadzonej analizy pokazują, że „projekt Noworosja” ma na celu trwale zdestabilizowanie sytuacji na Ukrainie poprzez włączenie do ukraińskiego systemu politycznego dwóch autonomicznych podmiotów, kontrolowanych przez rosyjskie władze.

Przyjęty do zrealizowania cel badawczy oraz postawione hipotezy pozwoliły na skonstruowanie kompleksowej struktury pracy. Ponadto naukowa kwerenda tematyki dotyczącej ewolucji strategii politycznej Rosji ma obszarze poradzieckim, ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy, analiza jej założeń teoretycznych i praktycznej realizacji z zastosowaniem właściwych instrumentów, która ma miejsce w poszczególnych rozdziałach, weryfikuje postawione hipotezy badawcze.

Praca została podzielona na pięć rozdziałów merytorycznych oraz wstęp i zakończenie. Rozdział pierwszy, zatytułowany *Definicja strategii politycznej oraz określenie jej determinantów* zawiera teoretyczną analizę strategii politycznej. W pierwszej części rozdziału przedstawiono analizę podstawowych pojęć mających fundamentalne znaczenie dla rozprawy (strategia polityczna, proces decyzyjny, decyzja polityczna, implementacja polityczna, prognozowanie międzynarodowe). W tym rozdziale autor dokonuje także analizy rodzajów strategii w nauce o stosunkach międzynarodowych, omawia specyfikę strategii politycznej Rosji wobec Ukrainy oraz określa historyczne i polityczne determinanty tejże strategii.

W rozdziale drugim pt. *Uwarunkowania strategii politycznej Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy* zbadano przesłanki wpływające na proces kształtowania polityki Rosji wobec Ukrainy. W nauce o stosunkach międzynarodowych problem sił sprawczych uruchamiających działania państwa, jak również warunkujących późniejszy ich przebieg, należy do kluczowych kwestii dla badacza rzeczywistości międzynarodowej. Przyjmując założenie, że strategia polityczna kształtowana jest w systemie wewnętrznym państwa a jej przełożenie na praktyczną realizację, dotyczy przeważnie środowiska międzynarodowego, zasadne było analizowanie zarówno uwarunkowań o charakterze wewnętrznym, jak i międzynarodowym. Uwarunkowania te mogą posiadać zarówno charakter obiektywny jak i subiektywny. W przypadku uwarunkowań o charakterze obiektywnym mamy do czynienia z czynnikami działającymi niezależnie od stanu świadomości decydentów politycznych.

Z kolei uwarunkowania zewnętrzne, odzwierciedlają wpływ środowiska międzynarodowego na politykę państwa. Znaczenie tych uwarunkowań zależy od stanu stosunków międzynarodowych oraz od zmian międzynarodowego potencjału państwa. Nawet najsilniejsze państwo powinno brać pod uwagę interesy innych uczestników stosunków

międzynarodowych. Federacja Rosyjska, po rozpadzie ZSRR musiała dokonać pewnych przewartościowań w swej strategii politycznej, również w stosunku do swych najbliższych sąsiadów ze wschodniej części Europy. Specyficzne położenie imperium rosyjskiego na obszarze dwóch kontynentów powodowało, że Rosja określana była zarówno jako „wschód Europy”, jak też i „zachód Azji”. Bez względu na to, które z określeń było stosowane, wielu autorów zgodnie podkreślało kluczową rolę Rosji na tym obszarze.

W rozdziale trzecim, zatytułowanym *Koncepcje strategii politycznej Federacji Rosyjskich wobec Ukrainy*, przedstawiono i poddano analizie treść dokumentów: oficjalnych porozumień międzypaństwowych z zakresu stosunków politycznych, ekonomicznych oraz militarnych. Należy zaznaczyć, że autor pracował w oparciu o dostępne rosyjsko- i ukraińskojęzyczne wersje dokumentów oraz w mniejszym stopniu korzystał z tłumaczeń na język polski. Przeprowadzona analiza zawartości dokumentów skłania do wyciągnięcia wniosku, że o ile w przypadku koncepcji teoretycznych wciąż dużą rolę odgrywa myślenie w kategoriach mocarstwowych, o tyle w przypadku oceny sformułowań zawartych w oficjalnych dokumentach mamy o wiele częściej do czynienia z polityczną retoryką w stylu: „strategiczne partnerstwo”, „równoprawne i dobrosąsiedzkie stosunki”. Niestety, określenia te w wielu przypadkach mają niewiele wspólnego z rzeczywistością. Dopełnieniem rozważań zawartych w tym rozdziale jest analiza tzw. Doktryny Putina, czyli koncepcji uwzględniających reintegrację obszaru poradzieckiego albo w oparciu o Eurazjatycką Wspólnotę Gospodarczą albo projekt pod roboczą nazwą „ZSRR-light”. Wypowiedzi przedstawicieli władz Rosji, w tym zwłaszcza prezydenta Władimira Putina, w związku z polityką Moskwy wobec Ukrainy mogą prowadzić do wniosku, iż mamy do czynienia z ukształtowaniem się pewnej doktryny rosyjskiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, przede wszystkim wobec obszaru postradzieckiego. Powyższa doktryna jest w istocie zarysem koncepcyjnych podstaw rosyjskiej dominacji na obszarze postradzieckim. Tworzy ona przy tym uzasadnienie dla procesu przywracania jedności „narodu rosyjskiego”. Ważnym elementem tożsamości integrującej się przestrzeni postradzieckiej ma się stać zapewne szczególnie duchowa i cywilizacyjna wspólnota, wobec której używana jest nazwa „Rosyjski Świat”, czyli wspólnota rosyjsko-ukraińsko-białoruska. Bez względu na to, w jakim kierunku pójdzie ewentualna reintegracja obszaru poradzieckiego, kluczowe dla powodzenia planów rosyjskich jest przejście strategicznej kontroli nad Ukrainą.

Czwarty rozdział zatytułowany *Realizacja strategii politycznej Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy* jest analizą implementacji decyzji politycznych w relacjach rosyjsko-

ukraińskich. W tym rozdziale widać wyraźnie różnice pomiędzy treścią oficjalnych dokumentów a realizacją konkretnej polityki przez Rosję w relacjach z Ukrainą.

Praktyka stosunków międzynarodowych wskazuje jednoznacznie, że bardzo częstym zjawiskiem w relacjach między państwami występuje rozbieżność pomiędzy tym co jest zawarte w umowach międzypaństwowych a tym co jest realizowane w praktyce. Różnice są tym większe im większe jest dysproporcja pomiędzy potencjałami państw. Mówi się wówczas o asymetrycznym charakterze stosunków pomiędzy państwami. Właśnie w ten sposób można określić stosunki rosyjsko-ukraińskie, szczególnie w XXI wieku, gdzie widać wyraźnie wzrost dominacji Rosji we wzajemnych relacjach z Ukrainą, czego konsekwencją są wydarzenia takie jak: aneksja Krymu czy też powstanie separatystycznych quasi państw na wschodzie Ukrainy.

Analiza porównawcza zastosowana w tym rozdziale skłania do wysunięcia wniosku, że w stosunkach rosyjsko-ukraińskich zarówno na płaszczyźnie politycznej, jak i ekonomicznej, mamy do czynienia w praktyce z „reżimem dobrosąsiedztwa” a nie ze „strategicznym partnerstwem”.

Piąty rozdział zatytułowany Perspektywy rozwoju strategii politycznej Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy poświęcony jest analizie perspektyw rozwoju politycznych strategii Rosji. Zostały one omówione w oparciu o założenia prognostyki międzynarodowej. Decydenci polityczni chętnie korzystają ze wszystkich możliwych nienaukowych metod przewidywania, począwszy od wyroczni delfickiej w starożytnej Grecji, poprzez różnego rodzaju konsultacje średniowiecznych królów u magów i astrologów aż do czasów obecnych, kiedy taką rolę spełniają ośrodki naukowo-badawcze i placówki rządowe, zajmujące się futurystycznymi, wielopłaszczyznowymi symulacjami strategicznymi.

W tej części pracy analizie poddano zjawisko wojny hybrydowej jako konfliktu asymetrycznego występującego pomiędzy podmiotami stosunków międzynarodowych. Aneksja Krymu oraz federalizacja Donbasu są przykładami praktycznego zastosowania przez Rosję elementów wojny hybrydowej, które miały w perspektywie doprowadzić do dekonstrukcji państwowości Ukrainy. Druga część rozdziału poświęcona jest analizie porównawczej głównych tendencji w relacjach rosyjsko-ukraińskiej (realistyczny pragmatyzm versus neoimperialny ekspansjonizm) z konkluzją, że wiodącą rolę w polityce Rosji zaczyna odgrywać neoimperialny ekspansjonizm. Oznacza to, że obecna polityka Federacji Rosyjskiej jest implementacją Doktryny Putina i innych koncepcji reintegracyjnych całego obszaru poradzieckiego oraz ma służyć odzyskaniu przez to państwa statusu mocarstwa, przynajmniej w wymiarze regionalnym.

W celu zapewnienia możliwości rozwiązania problemu badawczego i właściwej weryfikacji postawionych hipotez w pracy zostały określone metody badawcze. Podstawowymi metodami badawczymi wykorzystanymi w monografii są analiza porównawcza oraz analiza systemowa. Porównywanie jest powszechnie uznawane za podstawowe podejście metodologiczne w naukach społecznych. Metoda komparatywna stanowi najbardziej wyrazistą drogę umożliwiającą testowanie twierdzeń teoretycznych w politologii a każda konceptualizacja wymaga porównania do pewnej rzeczywistości, do której odnosimy pewne pojęcia z inną rzeczywistością. Analiza porównawcza jest zatem jedną z najważniejszych metod badawczych stosowanych w politologii, która pozwala na określenie podobieństw i różnic obiektów reprezentujących określoną klasę zjawisk. Pozwala to na wyjście poza opis cech jednostkowych oraz sformułowanie uogólnień stanowiących podstawę teorii.

Ponadto w monografii wykorzystano także inne metody badawcze:

a) Politologiczna analiza decyzyjna – realizacja strategii i konsekwencje wprowadzenia jej w życie, to nic innego, jak proces decyzyjny, decyzja i wreszcie implementacja polityczna. Dlatego też zasadnym wydało zastosowanie właśnie tej metody badawczej w celu podkreślenia deskryptywnych walorów zjawiska strategii politycznej.

b) Analiza zawartości dokumentów – zastosowana w trzecim rozdziale pracy

c) Analiza czynnikowa – czynniki w tym przypadku rozumiane są jako uwarunkowania kształtujące strategię polityczną Federacji Rosyjskiej. Autor dokonał identyfikacji tych czynników i wyodrębnił te, które w istocie kształtują strategię polityki Rosji. Kolejnym krokiem badawczym było wskazanie miejsca, jakie zajmuje dany czynnik w strategii politycznej, oraz określenie na jaki konkretny element tej strategii on wpływa. Analiza czynnikowa wykorzystana została w rozdziale drugim pracy.

d) Analiza instytucjonalno-prawna – została wykorzystana przy omówieniu roli rosyjskich organów władzy (szczególnie prezydenta) w implementacji strategii politycznej w relacjach z Ukrainą.

e) Analiza prognostyczna – wykorzystana w rozdziale piątym do omówienia przyszłych scenariuszy rozwoju strategii politycznej Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy.

f) Metoda historyczna - polega na poszukiwaniu i badaniu genezy zjawisk politycznych, poszukiwaniu związku przyczynowo-skutkowego między zdarzeniami z przeszłości a sytuacją teraźniejszą. Metoda ta została zastosowana do omówienia historycznych czynników kształtujących strategię polityczną Rosji (Rozdział pierwszy).

Ponadto w rozdziale drugim autor również zastosował tą metodę do analizy uwarunkowań cywilizacyjno-kulturowych.

Jak już wspomniano, w wyniku przeprowadzonych w monografii badań wszystkie hipotezy badawcze postawione we wstępie zostały zweryfikowane pozytywnie. Strategię działań Federacji Rosyjskiej cechuje wielowymiarowość w dekonstrukcji państwowości Ukrainy na wielu płaszczyznach: militarnej, ekonomicznej, politycznej, informacyjnej oraz tożsamościowej. Jest to praktyczny wymiar polityki neoimperialnego ekspansjonizmu odnoszącego się nie tylko do Ukrainy ale całego obszaru poradzieckiego.

Wykaz źródeł wykorzystanych do powstania niniejszej pracy obejmuje dokumenty, materiały statystyczne, słowniki i encyklopedie, monografie naukowe, artykuły zarówno w czasopismach naukowych, jak i prasie publicystycznej, a także źródła internetowe.

Wyniki badań zaprezentowane w niniejszej monografii mogą być wykorzystane do wzbogacenia dotychczasowych badań naukowych w Polsce dotyczących stosunków dwustronnych Federacji Rosyjskiej i Ukrainy. Dynamika wzajemnych relacji obu tych państw, oraz wzbudzające coraz większy niepokój neoimperialne trendy w polityce zagranicznej Rosji skłaniają do wyciągnięcia wniosku, iż mamy do czynienia ze zjawiskiem o bardzo turbulentnym charakterze. Na pewno jest ono interesującym przedmiotem badań naukowych, także z polskiej perspektywy, gdyż umiejscowienie wielu zdarzeń odbywa się w bardzo bliskim sąsiedztwie Polski i może mieć wpływ także na stan bezpieczeństwa naszego państwa.

Dlatego też polityka Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy z pewnością wymaga prowadzenia dalszych badań. Proponowane postulaty badawcze dotyczą z pewnością pogłębienia analizy walki o wpływy polityczne w każdym z państw b. ZSRR, jakościowego charakteru tej rywalizacji a w szczególności monitoring tendencji odchodzenia przez Rosję od instrumentów *soft power* w kierunku bardziej radykalnych i zdecydowanych działań, takich jak chociażby wojna hybrydowa, analizowana w niniejszej monografii.

Jak wiadomo stosunki międzynarodowe mają jednak to do siebie, że są procesem zachodzącym „bez przerwy”. A zatem badacz analizujący najbardziej aktualną problematykę, bada *de facto* zjawiska „ciągle pulsujące” i wykazujące tendencje do zmian w przyszłości. Nie może zatem udzielić kompletnej odpowiedzi na wszelkie pytania, rodzące się w czasie wykonywania pracy badawczej. Dla autora niniejszej monografii możliwość kontynuowania tej problematyki w następnych badaniach i szansa weryfikacji przedstawionych w tej pracy analiz pozostanie w dalszym ciągu dużym wyzwaniem.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

5.1. Pozostałe obszary i osiągnięcia zainteresowań naukowych i osiągnięć naukowo-badawczych

W ujęciu ilościowym mój dorobek naukowy po doktoracie obejmuje 46 opublikowanych pozycji z zakresu nauki o polityce (pełny wykaz publikacji: załącznik). Na powyższy dorobek składają się samodzielne monografie (3 pozycje, w tym jedna w języku rosyjskim), artykuły w recenzowanych czasopismach naukowych opublikowane zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie (14 pozycji – w tym 5 w języku ukraińskim, 4 w języku angielskim i 1 artykuł w języku rosyjskim), autorstwo rozdziałów w recenzowanych monografiach i pracach zbiorowych (29 pozycji), a także recenzja książki autorstwa Andrieja Karbowskiego, opublikowana w „Przeglądzie Zachodniopomorskim”.

Po uzyskaniu w 2005 roku stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce moja aktywność naukowo-badawcza skoncentrowała się na kilku dziedzinach badawczych związanych z obszarem poradzieckim, Wymiarem Wschodnim polityki Unii Europejskiej oraz rolą Polski i Unii Europejskiej w europeizacji przestrzeni polityczno-społecznej na Ukrainie.

Są to:

1. polityka Federacji Rosyjskiej na obszarze poradzieckim a bezpieczeństwo europejskie
2. Wymiar Wschodni i Europejska Polityka Sąsiedztwa Unii Europejskiej. Rola Polski w kształtowaniu Europejskiej Polityki Sąsiedztwa UE wobec Ukrainy
3. Procesy europeizacji zachodzące na Ukrainie w przestrzeni polityczno-społecznej

Pierwszy obszar badawczy ma ścisły związek z głównym obszarem zainteresowań oraz prowadzoną przeze mnie działalnością dydaktyczną.

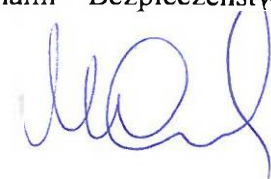
Ważnym problemem badawczym w tym obszarze jest dynamiczna i zmieniająca się sytuacja na obszarze poradzieckim ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń na Ukrainie. Aneksja Krymu, federalizacja Donbasu, konflikt w Cieśninie Kerczeńskiej stanowią swoiste continuum działań podejmowanych przez Federację Rosyjską jeszcze w latach dziewięćdziesiątych XX wieku w Mołdawii (powstanie separatystycznej Naddniestrzańskiej

Republiki Mołdawskiej) oraz w pierwszej dekadzie XXI wieku w Gruzji (wspieranie separatyzmu Abchazji i Osetii Południowej, konflikt militarny pomiędzy armią gruzińską i siłami separatystów wspieranych przez wojska Federacji Rosyjskiej). W efekcie prowadzonych badań doszedłem do wniosku, iż ekspansjonistyczny i neoimperialny charakter relacji rosyjsko-ukraińskich umacnia wizerunek prezydenta Władimira Putina jako silnego przywódcy, który dąży do odbudowy Rosyjskiego Imperium i przywróceniu temu państwu statusu mocarstwa w systemie stosunków międzynarodowych.

Rezultaty przeprowadzonych badań w zakresie polityki Federacji Rosyjskiej na obszarze poradzieckim prezentowałem na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, m.in.:

1. 08.05.2005 - udział w międzynarodowej konferencji: „*Naddniestrze jako konflikt niskiej intensywności w Europie Środkowo-Wschodniej*”. Organizator: Instytut Europy Środkowo-Wschodniej oraz Zakład Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii UMCS. Referat: „*Struktura interesów Federacji Rosyjskiej w Naddniestrzu i w regionie*”.
2. 30.05.2007-31.05.2007 – udział w międzynarodowej konferencji pt. „*Bezpieczeństwo międzynarodowe a bezpieczeństwo państwa*”. Organizator: Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego. Referat: „*Stosunki Federacji Rosyjskiej i Ukrainy jako element systemu bezpieczeństwa europejskiego*”.
3. 15.05.2014–16.05.2014 – udział w Międzynarodowej Konferencji Naukowej „*Ukraińska Dekada 2004-2014: nadzieje, zwroty, podsumowania*”. Organizator: Instytut Wschodni Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne Polska-Ukraina, Wielkopolskie Stowarzyszenie „Vostok” oraz portal EastWest. Referat: „*Stosunki Federacji Rosyjskiej i Ukrainy: od realistycznego pragmatyzmu do neoimperialnego ekspansjonizmu*”.
4. 21.04.2015 – udział w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „*Od liberalizmu do nacjonalizmu. Myśl polityczna w XX i XXI wieku*”. Organizator: Zakład Myśli Politycznej i Systemów Partyjnych, Instytut Politologii i Europeistyki Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego. Referat: „*Od realistycznego pragmatyzmu do neoimperialnego ekspansjonizmu. Koncepcje polityki Federacji Rosyjskiej na obszarze postradzieckim*”
5. 22.10.2015-23.10.2015 – udział w II Seminarium Międzynarodowym z cyklu Polska-Rosja pt. „*Polityka bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej. Implikacje dla Polski*”. Organizatorzy: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach we współpracy

- z Instytutem Europeistyki WDiNP Uniwersytetu Warszawskiego, Państwowym Uniwersytetem w Tambowie, Państwowym Uniwersytetem w Riazaniu oraz Uniwersytetem Stradynia. Wygłoszenie referatu: *Koncepcja walki informacyjnej jako element strategii bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej. Wojna w Donbasie jako case study zastosowania elementów walki informacyjnej*
6. 18.12.2015-19.12.2015 – udział w I Polsko-Ukraińskim Forum Naukowym: Współczesna Ukraina. Konflikt-transformacja-integracja. Organizatorzy: Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Instytut Humanistyki i Nauk Społecznych Państwowego Uniwersytetu Lwowska Politechnika. Wygłoszenie referatu: *Konflikt w Donbasie jako przejaw strategii „neoimperialistycznego ekspansjonizmu” Federacji Rosyjskiej na obszarze postradzieckim*
  7. 19.10.2016-20.10.2016 – udział w V Międzynarodowej Konferencji Wschodnioznawczej „Rosja wobec „bliskiej zagranicy” a UE”. Organizator: Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Referat: *„Małorosja/Noworosja versus ZSRR lighth. Koncepcyjne podstawy strategii neoimperialnego ekspansjonizmu Federacji Rosyjskiej na obszarze poradzieckim”*.
  8. 17.11.2016 – udział w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Terroryzm, przestępczość zorganizowana i inne zagrożenie w wymiarze globalnym i regionalnym”. Organizator: Zakład Badań nad Konfliktami i Pokojem Instytutu Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego. Referat: *„Wojna hybrydowa jako element strategii neoimperialnego ekspansjonizmu na obszarze postradzieckim”*
  9. 28.11.2016-29.11.2016 – udział w Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Konstrukcje i dekonstrukcje państwowości w stosunkach międzynarodowych”. Organizator: Zakład Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii Uniwersytetu Marii-Curie Skłodowskiej w Lublinie. Referat: *„Neoimperialny ekspansjonizm Federacji Rosyjskiej na obszarze poradzieckim. Konflikt w Donbasie jako case study dekonstrukcji państwowości Ukrainy”*.
  10. 15.12.2016 – udział w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Przestrzeń postradziecka – dwadzieścia pięć lat po rozpadzie Imperium Sovieticum”. Organizator: Akademickie Centrum Badań Euroregionalnych Akademii im. Jakuba z Paradyża, Katedra Problemów Bezpieczeństwa Europy Północnej i Środkowo-Wschodniej, Katedra Podmiotowego Zarządzania Systemami Bezpieczeństwa

Wydziału Administracji i Bezpieczeństwa Narodowego Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim. Referat: „*Od Małorosji/Noworosji do ZSRR light. Projekty reintegracji przestrzeni postradzieckiej*”.

11. 16.05.2017 – udział w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „*Problemy bezpieczeństwa z perspektywy europejskiej w XXI wieku*”. Organizator: Zakład Myśli Politycznej i Systemów Partyjnych, Instytut Politologii i Europeistyki Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego. Referat: „*Turbulencje na obszarze postradzieckim na przykładzie konfliktu w Donbasie. Implikacje dla bezpieczeństwa europejskiego*”.
12. 12.06.2018-13.06.2018 – udział w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „*Socjotechnika w polityce*”. Organizator: Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego. Referat: „*Narzędzia socjotechniczne stosowane przez Federację Rosyjską podczas konfliktu w Donbasie*”.

W zakresie pierwszego obszaru merytorycznego wskazanych badań naukowych na szczególne podkreślenie zasługuje opublikowanie następujących prac naukowych:

1. M. Orzechowski, *Strategie polityczne Federacji Rosyjskiej wobec państw obszaru Europy Wschodniej w latach 1990-2005*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2013, ss. 227.
2. M. Orzechowski, *Стосунки Російської Федерації та України у контексті безпеки європейського континенту*, „Актуальні проблеми міжнародних відносин”, Вип. 63, ч. I, Київ 2006, с. 3-24.
3. M. Orzechowski, *Российская Федерация и Украина – стратегическое партнерство или асимметричное сосуществование? Характеристика российско-украинских двухсторонних отношений на переломе веков*, wyd. Volumina, Szczecin 2014, ss. 182,
4. M. Orzechowski, *Struktura interesów politycznych Rosji w Naddniestrzu i w regionie*, [w:] *Konflikt niskiej intensywności w Naddniestrzu*, pod red. M. Celewicz, J. Kłoczowskiego, M. Pietrasia, Lublin 2006, s. 113-133.

5. M. Orzechowski, *Stosunki Ukrainy z Federacją Rosyjską*, [w:] *Ukraina w stosunkach międzynarodowych*, pod red. M. Pietrasia i T. Kapuśniaka, Lublin 2007, s. 179-202.
6. M. Orzechowski, *Stosunki Federacji Rosyjskiej i Ukrainy jako element systemu bezpieczeństwa europejskiego*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe a bezpieczeństwo państwa*, pod red. C. Skuzy i W. Wróblewskiego, t. 1, Szczecin 2007, s. 257-268.
7. M. Orzechowski, *Od realistycznego pragmatyzmu do neoimperialnego ekspansjonizmu. Koncepcje polityki Federacji Rosyjskiej na obszarze postradzieckim* [w:] *Myśl polityczna w XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia. Tom I. Teoria – Historia – Współczesność*, pod red. A. Wojtaszaka, Szczecin 2015, s. 23-39.
8. M. Orzechowski. Ł.P. Listwoń, *Konflikt mołdawsko-naddniestrzański – lokalna „niska intensywność” czy rosyjska „strategia chaosu”* [w:] *Procesy integracyjne i dezintegracyjne na obszarze poradzieckim. Próba bilansu*, pod red. T. Ambroziaka, A. Czwołka, Sz. Gajewskiego, M. Nowak-Paralusz, Toruń 2015, s. 270-285.
9. M. Orzechowski, *Konflikt w Donbasie jako przejaw strategii „neoimperialnego ekspansjonizmu” Federacji Rosyjskiej na obszarze postradzieckim* [w:] *Ukraina: konflikt, transformacja, integracja*, pod red. K. Sygidusa, O.Gorbacha, D. Mościckiej, W. Kotowicza, Olsztyn-Lwów 2016, s. 31-48.
10. M. Orzechowski, *Wojna hybrydowa jako przejaw neoimperialnego ekspansjonizmu w strategii politycznej Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy*, „TEKA Komisji Politologii i Stosunków Międzynarodowych” 2016, nr 11/3, s. 165-180.
11. M. Orzechowski, *Koncepcja walki informacyjnej jako element strategii bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej. Wojna w Donbasie jako case study zastosowania elementów walki informacyjnej*,
URL: https://repozytorium.uph.edu.pl/bitstream/handle/11331/1132/Orzechowski_M_Koncepcja_walki_informacyjnej.pdf?sequence=1
12. M. Orzechowski, *Noworosja jako element postzimnowojennego modelu reintegracji na obszarze poradzieckim* [w:] *Ukraina: czas przemian po rewolucji godności*, pod red. A. Furiera, Poznań 2017, s. 274-304.

13. M. Orzechowski, *Stosunki Ukrainy z Federacją Rosyjską* [w:] *Przemiany na Ukrainie po Euromajdanie*, pod red. L. Hurskiej-Kowalczyk i S. Serwońskiej, Szczecin 2017, s. 197-224.
14. M. Orzechowski, *Noworosja jako element dekonstrukcji państwowości Ukrainy i odbudowy mocarstwowej pozycji Rosji w regionie*, „Wschodni Rocznik Humanistyczny”, 2017, T. XIV, Nr 4, s. 129-141.
15. M. Orzechowski, P. Wolińska, *Turbulencje na obszarze poradzieckim na przykładzie konfliktu w Donbasie. Implikacje dla bezpieczeństwa europejskiego* [w:] *Europa wobec problemów bezpieczeństwa w XXI wieku* pod red. A. Wojtaszaka, Szczecin 2017, s. 225-238.
16. M. Orzechowski, *Conflicts in Donbass and the Kerch Strait as an Element of the Neo-Imperialist Expansion Strategy of the Russian Federation in the Post-Soviet Area*, *Ukrainian Policymaker*, Vol. 3, Kyiv 2019, s. 43-50.

Analiza polityki Unii Europejskiej w stosunku do Ukrainy w ramach Wymiaru Wschodniego oraz roli Polski w kształtowaniu Europejskiej Polityki Sąsiedztwa UE stała się drugim obszarem badawczym w działalności naukowej autora. Wyniki przeprowadzonych badań w tym zakresie prezentowałem również podczas konferencji naukowych w Polsce i zagranicą, m.in.:

1. 09.10.2007-11.10.2007 – udział w międzynarodowej konferencji „Europejska polityka sąsiedztwa UE”. Organizator: Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego. Temat referatu: „Stosunki Ukrainy z Unią Europejską jako element wschodniego wymiaru Europejskiej Polityki Sąsiedztwa”
2. 22.10.2008-23.10.2008 – udział w konferencji „Polska na arenie międzynarodowej – współczesne wyzwania” zorganizowanej przez Instytut Politologii i Europeistyki US oraz Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych. Temat referatu: „Aktualny stan stosunków polsko-ukraińskich jako element wschodniego wymiaru polskiej polityki zagranicznej”
3. 22.09.2009-24.09.2009 – udział w I Ogólnopolskim Kongresie Politologicznym „Demokratyczna Polska w globalizującym się świecie” zorganizowanego przez Uniwersytet Warszawski. Temat referatu: „Polskie doświadczenia demokracji lokalnej dla rozwoju samorządu terytorialnego na Ukrainie”

4. 06.11.2014 – udział w Ogólnopolskim Seminarium Naukowym „Polskie wizje rozwoju integracji europejskiej”. Organizator: Instytut Politologii i Europeistyki Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego, Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Szczecinie. Referat: „Wymiar Wschodni w koncepcjach, implementacji i projekcjach polskich partii politycznych w latach 2004-2014”
5. 11.05.2017-12.05.2017 – udział w III Polsko-Ukraińskim Forum Naukowym: „25 lat Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy – próba bilansu”. Organizator: Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Instytut Humanistycznych i Społecznych Nauk Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska”. Referat: „Polsko-ukraińska współpraca transgraniczna. Podstawy prawne i ich implementacja w praktyce”

W zakresie drugiego obszaru merytorycznego wskazanych badań naukowych na szczególne podkreślenie zasługuje opublikowanie następujących prac naukowych:

1. M. Orzechowski, *Східні напрямки політики сусідства ЄС - дилеми та концепції*, Київ 2008, Вип. Липень- Грудень, с. 115-119.
2. M. Orzechowski, *Отношения между Украиной и Европейским Союзом как часть восточного измерения Европейской политики соседства*, „Альманах українознавства”, №15, Киев - 2015 - с.14-24.
3. M. Orzechowski, *Східне партнерство - євроінтеграційні перспективи України*, „Українознавчий Альманах”, Вип. 8, Київ 2012, с. 104-107.
4. M. Orzechowski, *Stosunki Ukrainy z Unią Europejską jako element wschodniego wymiaru Europejskiej Polityki Sąsiedztwa* [w:] *Polityka Sąsiedztwa Unii Europejskiej. Pomostowość czy buforowość?*, pod red. J. Jartysia i A. Staszczyka, Szczecin 2008, s. 91-100.
5. M. Orzechowski, *Partnerstwo wschodnie jako element polityki promującej strategiczne interesy polski w Unii Europejskiej. Wpływ polskiej prezydencji w Radzie UE na implementację założeń Partnerstwa Wschodniego* [w:] *Prezydencja jako wyzwanie dla Polski oraz szansa promocji jej interesów w Unii Europejskiej*, pod red. R. Bartłomiejskiego, D. Kowalewskiej i R. Podgórzeńskiej, Szczecin 2011, s. 124-135.

6. M. Orzechowski, *Polityka wschodnia jako element integracji europejskiej w koncepcjach, implementacji i projekcjach polskich partii politycznych w latach 2004-2014* [w:] *W poszukiwaniu finalite politique Unii Europejskiej. Aspekty teoretyczne i praktyczne*, pod red. L. Wojnicz, D. Rdzanek i M. Potkańskiej, Szczecin 2015, s. 165-178.
7. M. Orzechowski, *Kooperacja samorządów terytorialnych Polski i Ukrainy na przykładzie działalności Konwentu Współpracy Samorządowej Polska-Ukraina* [w:] *25 lat samorządu z perspektywy Szczecina. Doświadczenia i wyzwania*, pod red. J. Piątka, R. Podgórzańskiej i Sz. Stempińskiego, Szczecin 2015, s. 23-39.
8. M. Orzechowski, D. Noskowska, *Między Rosją a Zachodem: polityczno-społeczny wymiar relacji Mołdawii z Unią Europejską*, „Opuscula Sociologica” 2016, nr 3(17), s. 45-58.
9. M. Orzechowski, *Polityka Wschodnia i Partnerstwo Wschodnie jako element strategii bezpieczeństwa Polski w latach 2004-2015* [w:] *Partie i ugrupowania polityczne wobec polityki bezpieczeństwa Polski w XXI wieku*, pod red. Ł. Tomczaka i M. Kamoli-Cieślik, Szczecin 2018, s. 107-119.

Trzeci obszar badawczy stanowi analiza procesu europeizacji Ukrainy w przestrzeni polityczno-społecznej oraz przestrzegania europejskich standardów praw człowieka w tym państwie. Wyniki przeprowadzonych badań w tym zakresie prezentowałem również podczas konferencji naukowych w Polsce i zagranicą, m.in.:

1. 13.12.2006-14.12.2006 – Prezentacja wyników badań polsko – ukraińskiej grupy badawczej, w ramach projektu „Polska – Ukraina – Rosja: współpraca i wzajemne stosunki w kontekście współczesnych procesów eurointegracyjnych. Prezentacja odbyła się w Lublinie (13.12.2006 – Europejskie Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów) oraz w Chełmie (14.12.2006 – Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej)
2. 19.04.2012–20.04.2012 – udział w Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Problemy społeczne i gospodarcze w krajach Europy Środkowo-Wschodniej – ich znaczenie i próby rozwiązań. Organizator: Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie. Referat: „Ukraina w XXI wieku – między europeizacją a tożsamością wschodnioeuropejską. Dualizm w polityce wewnętrznej i zagranicznej Ukrainy”.

3. 13.05.2015 – udział w I Ogólnopolskiej Konferencji o Systemach Politycznych i Partyjnych. Polska, Europa, Świat”. Organizator: Instytut Politologii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. Referat: „Szara strefa – między autorytaryzmem a demokracją. Ewolucja systemu politycznego na Ukrainie”.
4. 20.04.2016 – udział w ogólnopolskiej konferencji naukowej „Europa wobec problemu uchodźców w II dekadzie XXI wieku”. Organizatorzy: Zakład Myśli Politycznej i Systemów Partyjnych, Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego. Wygłoszenie referatu: *Specyfika migracji zarobkowej ludności na Ukrainie po aneksji Krymu i eskalacji konfliktu w Donbasie*
5. 12.05.2016-13.05.2016 – udział w II Polsko-Ukraińskim Forum Naukowym: Integracja europejska a tożsamość narodowa: wymiar instytucjonalny i wartości. Wygłoszenie referatu: *Między europeizacją a tożsamością europejską. Dylematy w polityce wewnętrznej i zagranicznej Ukrainy*, Lwów 12-13 maja.2016
6. 09.03.2017-10.03.2017 – udział w III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej o Systemach Politycznych i Partyjnych. Polska, Europa, Świat. *Dokąd zmierzają współczesne partie polityczne?*. Organizator: Instytut Politologii Uniwersytetu Gdańskiego. Referat: „Między konsolidacją a destabilizacją. Przedterminowe wybory parlamentarne 2014 r. i ich znaczenie dla stabilności systemu partyjnego na Ukrainie”
7. 26.09.2017-28.09.2018 – udział w II Ogólnopolskim Kongresie Europeistyki „Państwo w Unii Europejskiej”. Organizator: Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego. Referat: „Perspektywy europeizacji Ukrainy – mit czy rzeczywistość?”.

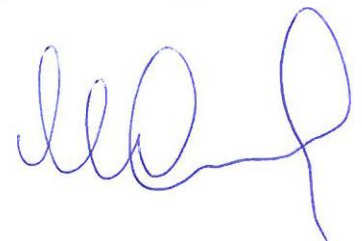
W omawiany obszar badawczy wpisują się również następujące publikacje

1. M. Orzechowski, *Współczesna Ukraina – między europeizacją a tożsamością wschodnioeuropejską. Dualizm w polityce wewnętrznej i zagranicznej Ukrainy* [w:] *Czas przemian. Społeczeństwa krajów Europy Środkowo-Wschodniej w okresie transformacji*, pod red. A. Sosnowskiego, Olsztyn 2014, s. 89-100.
2. M. Orzechowski, „Szara strefa” – między autorytaryzmem a demokracją. Ewolucja systemu politycznego na Ukrainie [w:] *Między teorią a praktyką funkcjonowania systemów politycznych i partyjnych. Systemy polityczne i komunikowanie polityczne w Europie i na świecie*, pod red. K. Kamińskiej-Korolczuk, M. Mielewczyk, R. Ożarowskiego, Gdańsk 2016, s. 70-93.

3. M. Orzechowski, J. Jartyś, *Migracja zarobkowa z Ukrainy do Polski: uwarunkowania społeczno-polityczne* [w:] *Polska i Europa wobec kryzysu imigracyjnego : w poszukiwaniu złotego środka*, pod red. F. Jommy, A. Linki, Szczecin 2016, s. 41-54.
4. M. Orzechowski, J. Jartyś, *Specyfika migracji zarobkowej ludności na Ukrainie po aneksji Krymu i eskalacji konfliktu w Donbasie* [w:] *Europa wobec problemu uchodźców w XXI wieku*, pod red. A. Wojtaszaka, J. Jartysia, A. Krawcewicza, Szczecin 2016, s. 107-119.
5. M. Orzechowski, D. Noskowska, *Między europeizacją a tożsamością europejską : dualizm polityczno-społeczny na Ukrainie* [w:] *Wymiary integracji europejskiej*, pod red. T. Astramowicz-Leyk, M. Chełminiaka, K. Sygidusa, O. Gorbacha, Olsztyn-Lwów 2017, s. 61-74.
6. M. Orzechowski, J. Jartyś, *Respecting European Standards Concerning Human Rights of LGBT People in Poland and in the Russian Federation: a comparative analysis*, „Reality of Politics: Estimates – Comments – Forecast”, Toruń 2016, s. 56-67.
7. M. Orzechowski, J. Jartyś, *Respecting European Standards Concerning Human Rights of LGBT People in the Russian Federation and Ukraine: a comparative analysis*, „Reality of Politics: Estimates – Comments – Forecast”, Toruń 2016, s. 68-81.

Po uzyskaniu stopnia doktora brałem również udział w kursach, warsztatach i szkoleniach mających na celu poszerzenie mojego rozwoju zawodowego. Przykładem mogą być warsztaty „IRSES, czyli międzynarodowa wymiana pracowników” zorganizowane przez Regionalne Centrum Innowacji i Transferu Technologii Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, jakie odbyły się w dn. 21 listopada 2011 r. w Szczecinie.

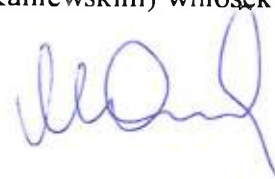
Moja aktywność naukowa i organizacyjna była także związana z członkostwem w Polskim Towarzystwie Studiów Europejskich. Ważnym uzupełnieniem tej aktywności było członkostwo w redakcji czasopisma *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego „Acta Politica”* (ukazującego się od 2016 roku jako pismo „Acta Politica Polonica”). Od 2011 r. pełniłem tam funkcję redaktora tematycznego w dziale „Polityka Wschodnia”. W roku 2018 zostałem również członkiem Kolegium Redakcyjnego anglojęzycznego czasopisma naukowego „Ukrainian Policymaker”, wydawane przez International Society of Philosophy and Cosmology we współpracy z Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym im. M. Dragomanowa (Kijów, Ukraina). W 2018 r. recenzowałem również artykuły w czasopiśmie

„Przegląd Europejski” wydawanym przez Instytut Europeistyki Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego.

5.2 Projekty i granty

1. Współpraca z Centrum Ukrainoznawstwa Narodowego Kijowskiego Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki w Kijowie oraz Międzynarodową Szkołą Ukrainistyki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy w Kijowie. Współpraca rozpoczęła się w październiku 2011 roku i obejmowała następujące działania:
  - a) Udział w Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Cywilizacyjny potencjał Ukrainy: teoretyczne zasady samoświadomości – referat: „Partnerstwo Wschodnie: eurointegracyjne perspektywy Ukrainy”.
  - b) Udział w Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Migracja w kontekście cywilizacyjnej transformacji Ukrainy i świata”. Referat: „Migracja z Polski w latach 2000-2010. Geneza, przebieg, skutki”
  - c) 18.01.2012 – współpraca w stworzeniu naukowego konsorcjum w ramach wniosku projektowego „The sociopolitical dualism of Ukraine as the barrier of the modernization – among the European Eastern Identity and Europeization” w ramach 7 Programu Ramowego Unii Europejskiej,
  - d) 18.03.2012 – współpraca w stworzeniu naukowego konsorcjum w ramach Narodowego Projektu rozwoju nauk humanistycznych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Ukraina jako cleft country a społeczno-polityczna świadomość społeczeństwa ukraińskiego”
2. 01.06.2006-31.12.2006 – uczestnictwo w międzynarodowym projekcie analityczno-badawczym; Polsko-Ukraińska Grupa Badawcza „Polska-Ukraina-Rosja: współpraca i wzajemne stosunki w kontekście procesów eurointegracyjnych”. Obszar badawczy: „Dwustronne stosunki Ukrainy i Federacji Rosyjskiej w kontekście problemów bezpieczeństwa europejskiego”. Efektem badań prowadzonych w okresie 6 miesięcy były prezentacje wyników badań w formie publikacji zaprezentowanej przed szerokim gronem odbiorców w Polsce (Wrocław, Chełm, Lublin) oraz na Ukrainie (Kijów).
3. 09.12.2011 - laureat konkursu „Droga do Siódemki” organizowanego przez Regionalny Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE, Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Nagrodą wyróżniony został (przygotowany w 2011 roku, wspólnie z dr J. Jartysiem i dr S. Kaniewskim) wniosek

projektowy typu IRSES: „The sociopolitical dualism of Ukraine as the barrier of the modernization – among the Eastern European identity and Europeization” w 7 Programie Ramowym do Komisji Europejskiej.

5.3 Aktywność dydaktyczna

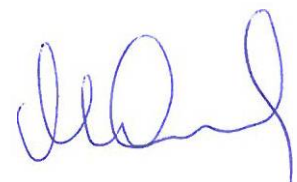
W ramach działalności dydaktycznej prowadziłem zajęcia na wielu kierunkach studiów (Politologia, Europeistyka, Bezpieczeństwo Narodowe, Bezpieczeństwo Wewnętrzne, Stosunki Międzynarodowe, Filologia Polska, Psychologia, Pedagogika).

Moje merytoryczne przygotowanie było wysoko oceniane przez studentów. Ocena ta kształtowała się od wielu na poziomie od 4,73 do 4,89 (max. 5,0).

W latach 2006-2008 prowadziłem proseminaria (na kierunku Politologia – studia stacjonarne i niestacjonarne jednolite magisterskie) oraz seminarium dyplomowe na kierunku Europeistyka w roku akad. 2008-2009 (studia stacjonarne I°). Byłem też recenzentem ponad 100 prac licencjackich i magisterskich na kierunkach Politologia, Europeistyka, Bezpieczeństwo Narodowe, Bezpieczeństwo Wewnętrzne. W latach 2006-2018 byłem też opiekunem poszczególnych lat studiów na kierunkach Politologia, Bezpieczeństwo Wewnętrzne, Management Instytucji Publicznych i Public Relations).

Potwierdzeniem mojej aktywności dydaktycznej i organizacyjnej jest:

1. Aktywizacja studentów, m. in. w ramach działalności Koła Naukowego „Politolog”, czego efektem były m. in. wspólne publikacje artykułów w czasopismach punktowanych oraz rozdziałów w monografii, np. M. Orzechowski, D. Noskowska, *Między europeizacją a tożsamością europejską : dualizm polityczno-społeczny na Ukrainie* [w:] *Wymiary integracji europejskiej*, pod red. T. Astramowicz-Leyk, M. Chełminiaka, K. Sygidusa, O. Gorbacha, Olsztyn-Lwów 2017, s. 61-74; M. Orzechowski, D. Noskowska, *Między Rosją a Zachodem: polityczno-społeczny wymiar relacji Moldawii z Unią Europejską*, *Opuscula Sociologica* 2016, nr 3(17), s. 45-58.
2. Uczestnictwo w wyjazdach studyjnych studentów kierunku: Europeistyka do Parlamentu Republiki Federalnej Niemiec. Wyjazdy były organizowane na przestrzeni lat 2008-2012 a ich celem było zapoznanie studentów ww. kierunku funkcjonowaniem Bundestagu oraz rolą niemieckiego ustawodawstwa w kwestiach integracji europejskiej.

3. Realizacja praktycznych zajęć ze studentami kierunku Politologia w Archiwum Państwowym w Szczecinie (w ramach przedmiotów: Metodologia badań politologicznych oraz Nauki Pomocnicze Politologii) w roku akad. 2006-2007
4. Realizacja praktycznych zajęć ze studentami kierunku Bezpieczeństwo Wewnętrzne w Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego (w ramach przedmiotu: Administracja Publiczna) w r. akad. 2015-2016
5. Czynny udział merytoryczny, zgodnie z nowymi Podstawami Programowymi Ministerstwa Edukacji Narodowej, w edycji Bezpłatnych korepetycji dla maturzystów z Wiedzy o Społeczeństwie w r. akad. 2013-2014
6. Udział w Komitecie Naukowym oraz obradach konferencyjnych X Międzydyscyplinarnej Konferencji Doktorantów Uniwersytetu Szczecińskiego, Panel Nauk o Polityce, Szczecin 21.10.2017r.

Ponadto na mocy uchwały Rady Wydziału Humanistycznego w dniu 19 lutego 2015 roku zostałem powołany na promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Arkadiusza Krawcewicza. Zatwierdzony temat rozprawy doktorskiej: Polityka wschodnia w koncepcjach partii politycznych w III Rzeczypospolitej Polskiej. Publiczna obrona rozprawy doktorskiej odbyła się w dn. 11.01.2017 r.

Moja działalność dydaktyczna była doceniana przez studentów nie tylko w oparciu o wysokie wskaźniki ewaluacyjne prowadzonych zajęć. W dniu 19.03.2009 roku otrzymałem Nagrodę Mentora Wydziału Humanistycznego. W podziękowaniu za zaangażowanie w pracę dydaktyczną, decyzją studentów Wydziału Humanistycznego zostałem uznany za osobę poważaną oraz wzór do naśladowania.

5.4 Działalność organizacyjna

Funkcje organizacyjne

1. Koordynator ECTS oraz Programu ERASMUS na kierunku Politologia w latach 2008 – 2010.
2. Opiekun zawodowych praktyk studenckich na kierunku: Bezpieczeństwo Wewnętrzne od 01.10.2012 do chwili obecnej
3. Opiekun Koła Naukowego „Politolog” w latach 2007-2014 do momentu zawieszenia działalności Koła oraz po reaktywacji działalności w 2016 roku do chwili obecnej

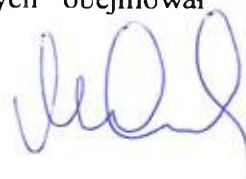
4. Członek Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia Krajowych Ram Kwalifikacji na kierunku Europeistyka w latach 2011-2013
5. Przedstawiciel pracowników niesamodzielnych w Radzie Naukowej Instytutu Politologii i Europeistyki – kadencja 2012-2016 oraz trwająca obecnie 2016-2020
6. Członek Komisji Egzaminacyjnej w kolejnych edycjach Olimpiady o Polsce i Świecie Współczesnym organizowanej przez Instytut Politologii i Europeistyki dla Okręgu Zachodniopomorskiego
7. Organizacja we współpracy z Prof. dr hab. Ryszardem Tomczykiem, Kierownikiem Zakładu Badań i Analiz Wschodnich Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Szczecińskiego cyklu konferencji dla studentów Wydziału Humanistycznego US z udziałem przedstawicieli życia politycznego i społecznego województwa zachodniopomorskiego. Ww. konferencje odbywały się cyklicznie na przestrzeni lat 2013-2014 i poświęcone były analizie ówczesnej sytuacji politycznej na Ukrainie (rewolucja godności na Majdanie, aneksja Krymu, wojna w Donbasie)

Członek Komitetu Organizacyjnego w konferencjach:

1. II Ogólnopolski Kongres Europeistyki „Państwo w Unii Europejskiej”, Instytut Politologii i Europeistyki, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 26 – 28 września 2017r.
2. Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Europa wobec problemu uchodźców w drugiej dekadzie XXI wieku”, Zakład Myśli Politycznej i Ruchów Społecznych, Instytut Politologii i Europeistyki, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 20 kwietnia 2016r.
3. Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Socjotechnika w polityce”, Zakład Myśli Politycznej i Ruchów Społecznych, Instytut Politologii i Europeistyki, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 12-13.06.2018r.

5.5 Popularyzacja nauki

1. 01.01.2015-31.07.2015 – usługi doradcze na rzecz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Zakres usług doradczych obejmował

konsultacje oraz opracowanie merytoryczne materiałów w zakresie Europejskiej Polityki Sąsiedztwa i Partnerstwa Wschodniego. Czynny udział w merytorycznym przygotowaniu seminarium „Wymiar wschodni Europejskiej Polityki Sąsiedztwa w świetle wniosków Szczytu w Rydze oraz polityka w stosunku do sąsiedzkich regionów południowych. Instrumenty wsparcia realizacji Europejskiej Polityki Sąsiedztwa na poziomie regionalnym”. Seminarium to odbyło się w ramach 11. Forum Samorządowego w dniach 23-24 czerwca 2015 r. w Kołobrzegu. W ramach tej współpracy przygotowałem pisemne opracowanie zawierające wnioski i rekomendacje z obrad w/w seminarium oraz dotyczące samorządności w regionach leżących w zasięgu oddziaływania Europejskiej Polityki Sąsiedztwa w oparciu o doświadczenia polskich regionów i najlepsze praktyki we wspieraniu przedsiębiorczości wraz z doświadczeniami regionów nordyckich.

2. Pomoc w pracach organizacyjnych, związanych z przygotowywaniem spotkań Grupy Badawczej w Kijowie i w Chełmie oraz prezentacją wyników badań w Lublinie (audytorium słuchaczy Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów w Lublinie) w ramach wspomnianego już wcześniej projektu „Polsko-Ukraińska Grupa Badawcza. Polska-Ukraina-Rosja: współpraca i wzajemne stosunki w kontekście procesów eurointegracyjnych”

20.03.2019 *Marcin Onieśko*